מסורת הש"ס

[זבחים ל: ע"ש]

נ"ל יוסי רש"ק וגי' ג"ק דר"מ סבר האי גברא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים ס"מ מיהדר קהדר בה ור"י אמר לכי אמר תמורת עולה תמורת שלמים למימר דכולהו שלמים והתניא בניחותא וכך היא הגירסא ברש"י וזבחים דף ל ע"ב

[בפ"ק יח:]

עי' רש"ק וג"ק

אינו מחוייב חטאת נ"ק

זבחים יב. [קדושין ז. כריתות כו.]

עין משפט נר מצוה

יז א ב מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הלכה ג :

יח ג מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה ג :

[נ"ל יוסף]

יט ד מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הל' ד ועי' כ"מ :

[נ"ל יוסף]

מבנה
סדרה של ברייתות
להמקדיש מקדיש את
הבהמה בחצאים:
"בהמה זו חציה... וחצי..."

גמ' *א"ר יצחק ברבי *יוסי א"ר יוחנן הכל מודים באומר תחול זו ואחר כך תחול זו דברי הכל תפוס לשון ראשון, לא תחול זו אא"כ חלה זו תרוויהו א] קדשי, לא נחלקו אלא כגון משנתינו דאמר תמורת עולה תמורת שלמים דר' מאיר סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הויא ליה כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו ב] ורבי יוסי (א) סבר אי אמר תמורת עולה ושלמים הוה אמינא קדושה ואינה קריבה [א] ג] קמ"ל: ד] (ג) ת"ר האומר בהמה זו חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים כולה תקרב עולה דברי ר"מ וחכ"א תרעה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים ה] א"ר יוסי אם לכך נתכוון מתחלה הואיל וא"א להוציא שני שמות כאחת דבריו קיימין, רבי יוסי היינו רבנן? כולה רבי יוסי קתני לה תניא אידך בהמה חציה עולה וחציה חטאת (כולה) תיקרב עולה דברי ר"מ ר' יוסי אומר תמות ושוין באומר חציה חטאת וחציה עולה שתמות שוין מני? ר"מ, פשיטא? מהו דתימא אי לאו דאשמעינן הוה אמינא טעמא דר"מ לאו משום תפוס לשון ראשון אלא היינו טעמא חטאת מעורבת קריבה ו] ואפילו כי אמר חציה חטאת והדר אמר חציה עולה קריבה קמ"ל דלא תניא אידך האומר בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים קדושה ואינה קריבה ז] עושה תמורה ותמורתו כיוצא בו מני? רבי יוסי היא, פשיטא דקדושה ואינה קריבה? תמורתה איצטריך ליה דמהו דתימא ח] נהי דהיא לא קרבה תמורתה תקרב, קא משמע לן מאי שנא היא דלא קרבה דהויא לה קדושה דחויה, תמורתה נמי מכח קדושה דחויה קאתיא. אמר רבי יוחנן *בהמה של שני שותפים הקדיש חציה שלו וחזר ולקח חציה אחרת והקדישה קדושה ואינה קריבה, ועושה תמורה, ותמורתה

כיוצא

גמ' תמורת עולה תמורת שלמים גרסי' ול"ג ותמורת שלמים: **ור' יוסי קסבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים כו'.** (ג) ור' יוסי אמר לך קסבר האי גברא אי אמינא ,ס] האי לישנא תמורת עולה ושלמים תהוי קדושה ולא קריבה וטעה בהכי דסבר אימא תמורה אכל חד וחד ותהוי קדושה גמורה ליקרב הלכך אע"ג י] (דאמינא) בהאי לישנא לתרווייהו איכוין הוה ליה כאומר לא תחול זו אלא אם כן חלה זו יא] לשון ירושלמי דר' *(מאיר) סבר האי גברא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים יב] הוא דקטעי דקסבר אי לא אמינא כו' הוא להדר ביה והתניא בניחותא דפלוגתייהו בהכי יג] ר' יוסי היינו רבנן דהא ודאי כי אמרי רבנן נמי דחלו תרווייהו לא אמרי אלא היכא דמתחלה נתכוין לכך דבנמלך כ"ע מודו דאין יד] דבריו האחרונים כלום דודאי לא מני לאימלוכי: **בהמה** טו] **זו חציה עולה וחציה חטאת תקרב עולה.** דתפוס לשון ראשון וכיון דקדשה לפלגא קדושת עולה קדשה כולה ואע"ג דגבי האומר רגלה של זו עולה לא אר"מ דתיחול קדושה בכולה כדקתני טז] *(ד) בפירקין (דף יח.) אפ"ה בחציה מודה כדאמרי' התם הכל מודים בדבר שהנשמה תלויה בו: *__תמות__. דאף בגמר דבריו אדם נתפס ואיהו *לא הוי מחוייב חטאת הלכך תמות: **ושוין באומר חציה חטאת.** תחלה והדר חציה עולה דתמות: __שוין מני ר"מ__. דעל כרחך הכי משמע דאפילו ר"מ דאמר ברישא תיקרב, הא תמות, והא מילתא (ה) פשיטא דהא ר"מ תפוס לשון ראשון אית ליה וכיון דאמר חציה חטאת ברישא כ"ש דתמות הואיל ואינו מחוייב חטאת: **מעורבת**. שנתערבו בה שתי קדושות ואע"ג דתרווייהו חיילי עלה, קרבה הואיל ומעורב בה מידי דחזי להקרבה קמ"ל: **תמורתה איצטריכא ליה.** לאשמועינן דכיוצא בה היא ואינה קריבה אלא היא תימכר לאחר שתסתאב ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים, דמהו דתימא כהי דאיהי לא קרבה יז] כו': __ואינה קריבה__. הואיל ומתחלה כשהקדיש חציה לא היתה ראויה ליקרב דלא קדשה לחציה וכיון דלא הואי דידיה לא פשטה קדושה בההיא שעתא בכולה דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו:

קדושת

אמר ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הכל מודים כו'. כך היא הגירסא לר' יצחק בר יוסף דטעמא דר"מ לאו משום תפוס לשון ראשון ואי אמר תמורת עולה ושלמים אפי' ר"מ מודה דתרווייהו חיילי יח] ולא פליג ר"מ אלא בתמורת עולה תמורת שלמים כדמפרש מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים כו' __ור' יוסי סבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים קדושה ואינה קריבה כלומר לא יוכל להקריבה דחצי' הוי תמורת עולה וחציה הוי תמורת שלמים אימא "תמורת עולה תמורת שלמים" ותקרב לפיכך תחול אתרווייהו לשניהם נתכוון__: **האומר** בהמה זו חציה תמורת עולה חציה תמורת שלמים כולה תיקרב עולה דברי ר"מ. וא"ת לרבי יצחק בר יט] *יוסי דאמר טעמא דר"מ מדהוה ליה למימר ולא משום תפוס לשון ראשון הכא לא שייך למימר מדהוה ליה למימר וא"כ אמאי תקרב עולה וכן במתני' דקתני היא שלמים וולדה עולה דאמר ר"מ הרי זה ולד שלמים ה"נ לא שייך למימר מדהוה ליה למימר וי"ל דדוקא כי אמר תמורת עולה תמורת שלמים דמשמע דסותר דבריו שם ודאי אנו צריכין להאי טעם מדהוה ליה למימר דאי לאו האי טעמא ה"א לשניהם נתכוון דאין דרך אדם לסתור דבריו כ"כ לפיכך אנו צריכין להאי טעמא דמדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים דעתו שתחול זו ואח"כ תחול זו אבל מתני' דתרי גופין נינהו ואין זו סתירה דאיכא למימר דעתו אתרווייהו וכן הכא נמי אין זו סתירה כיון דמפרש חציין אין אנו צריכין להאי, טעמא דמדהוה ליה למימר דבלאו הכי נמי איכא למימר דדעתיה אתרווייהו ומיד שאמר חציה תמורת עולה חיילא אכולה וכן במתני' מיד שאמר היא שלמים חיילא קדושה אולד ול"ע בפ"ב דזבחים (דף ל:) גבי כזית וכזית וא"ת היכי קאמר ר"מ כולה תיקרב עולה הא ר"מ כר' יהודה סבירא ליה בפ"ק (לעיל יא:) דאם אמר רגלה של זו עולה אין כולה עולה ואי משום דמודה ר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו וחציה היינו הנשמה תלויה בה היא הא אמר בפ"ק (שם.) דהני מילי תחלת הקדש אבל תמורה לא חייל אפילו בדבר שהנשמה תלויה בו דאין ממירין אברין בשלמים וי"ל דר"מ סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כוותיה דאם אמר רגלה של זו עולה אין כולה עולה ופליג עליה דכי היכי דבתחלת הקדש חיילא אכולה בדבר שהנשמה תלויה בו הכי נמי כי אמר תמורה אאבר שהנשמה תלויה בו חיילא אכולה כר' יוסי דמדמה תמורה לתחלת הקדש כדתנן בפ"ק (שם י.) א"ר יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אף כשאמר רגלה של זו תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה ה"נ סבירא ליה לר"מ דכי היכי דחייל תחלת הקדש אכולה בדבר שהנשמה תלויה בו הכי נמי תחול תמורה אכולה ור' יהודה סבר דאין תמורה חלה אאבר כלל אפילו באבר שהנשמה תלויה בו אע"ג דבתחלת הקדש מודה בדבר שהנשמה תלויה בו וטעם כדפי' בפ"ק (דף יא.) או משום דדריש בהמה בבהמה או משום דמקיש תמורה למעשר מה מעשר קרבן יחיד כו' אי נמי י"ל דכי אמר חציה אפילו ר' יהודה מודה דיש לחלק בין חציה לאבר שהנשמה תלויה בו דהכי נמי אנו צריכין לחלק לרבי יוסי דאמר ולא שלימין בהן ובחציה מודה דממיר כאשר אפרש בסמוך בעזרת השם: **רבי** יוסי אומר תמות. פירש"י דאף בגמר דבריו אדם נתפס ואיהו אינו מחוייב חטאת הלכך תמות וקשה היכי חיילא קדושת חטאת עליה כלל האמר בנדרים (דף ו.) דאפילו אמר על הבהמה הרי זו חטאת אם אינו מחוייב חטאת לא אמר כלום לפיכך פר"י דהכא מיירי דאמר וחציה תמורת חטאת וה"ג בתוספ' [פ"ג ע"ש] בהמה זו חציה זו תחת עולה וחציה זו תחת חטאת תיקרב עולה ר' יוסי אומר תמות וטעם דר' יוסי משום דשניהם חיילי וכיון דאיכא עליו תמורת חטאת למיתה אזלא: **מהו** דתימא נהי דהיא לא קרבה תמורתה תיקרב. וא"ת היכי ס"ד לומר כן דחשיב תמורה טפי מההיא דאתא מחמתיה וי"ל דמהו דתימא דאין דעתיה שתהא התמורה חציה עולה וחציה שלמים אלא אדעתא שתהא כולה תמורה כ] או תחת חציה של עולה או תחת חציה של שלמים והוי קריבה ואע"ג דבפ"ק (לעיל י.) קאמר רבי יוסי דאין ממירין בהמה שלימה באברים כדתנן ולא שלמים בהן בחציה מודה דאם אמר בהמה זו של חולין תחת חציה של זו דחיילא והיינו האי דפרישית לעיל דצריך לחלק בין חציה לשאר איברים ומהו דתימא דתקרב תמורתה אע"ג דהיא לא קריבה קמ"ל דלא קריבה כיון דמכח קדושה דחויה קא אתיא:

שמע

רבינו גרשום

תרווייהו קדשי · ותמכר ותביא בדמי חצית תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים : לישנא אחרינא שניה נמי חיילא ור' יוסי סבר אי אמר תמורת עולה ושלמים ולא אמר תמורה נמי אשלמים הוה אמינא קדושה לשם תמורת שלמים [ואינה קריבה קמ"ל דמשו"ה קאמר נמי תמורת שלמים](ואין קרי' דמית לתמורת שלמים כיון דלא אמר תמורה נמי אשלמים) דליקרב נמי אשלמים ל"א מפרש כלישנא קמא טעמא דר' מאיר ור' יוסי : אלא בדין הוא · דתמורת עולה ושלמים בעי מימר ובהכי סגי אלא כיון דאמר תמורת עולה תמורת שלמים משום הכי ברקינן ליה כו' : והתניא · סיועא : הרי זו תמורה עולה כו' · ר' יוסי היינו חכמים דכיון דאמר דבריו קיימים הכי נמי דסבר דתימכר ויביא כו' אין ודאי כרבנן והא קמ"ל דמאן חכמים ר' יוסי : ת"ר האומר בהמה זו חציה תמורת עולה כו' · (הילוכה) [פירושא] כברייתא דלעיל דחכמים היינו ר' יוסי אלא שמקצר הברייתא : כולה תקרב עולה · דכיון דאמר חציה עולה תפסה קדושה בכולה דברי ר"ם דהכא אמרינן ודאי תפוס לשון ראשון ור' יוסי אמר תמות דחיילא קדושת שניהם עליה וכיון דאינו מחוייב חטאת (והוי כחטאת שמתו בעליה) [הוי כחטאת שכיפרו בעליה] שכמו כן נשתייר זה שאינו צריך לו דאינו מחוייב חטאת הלכך תמות : ומודין באומר חציה חטאת תחלה ואח"כ חציה עולה שתמות דאפילו לר"ם דאמר תפוס לשון ראשון כיון דאמר תחלה חציה חטאת והוא אינו מחוייב חטאת הוי כחטאת שכיפרו בעליה תמות : מהו דתימא היינו טעמא דר"ם · דאמר תקרב עולה דקסבר חטאת (מעוברת) [מעורבת] קריבה כשאמה חציה עולה וחציה חטאת ואפילו כי אמר כו' : קדושה ואינה קריבה ותימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים ועושה תמורה · משום דוכר הוא דחזי לעולה לקדושת הגוף : עושה תמורה ותמורה כיוצא בה · דתימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים · מני ר' יוסי היא · דאמר דבריו קיימים : פשיטא · דודאי ר' יוסי היא : דמהו דתימא תמורתה תיקרב · דאתמורה לא הזכיר בה לא עולה ולא שלמים אלא אמר הרי זו תמורת זו : קמ"ל · דלא קרבה דמאי שנא היא דלא קרבה משום דהויא לה קדושה דחויה מהקרבת דיש לה ב' שמות תמורה נמי אתיא מכח קדושה דחויה ולא קרבה : [הקדיש חציה · חלקו וחזר ולקח חציה אחר מחברו והקדיש קדושה ואינה קריבה משום דבשעה שהקדיש חלקו לא היתה כולה שלו ולא תפס לה קדושת הגוף] : ועושה תמורת · והא ראויה היא לשם זבח שירצה ותמורתה כיוצא בה ותימכר ויביא בדמיו כו' :

ש"מ

שיטה מקובצת

א]קדשי' ל"א שניה נמי חיילא לא: ב] זו תפוס לשון ראשון ורבי: ג] קמ"ל ל"א מהדר קא הדר ביה מתמורת עולה לתמורת שלמים הואיל וכן תפיס תחלת דבריו תמורת עולה ור' יוסי סבר הדין גברא הוא דקא טעי דסבר אי לאו אמינא תמורה על עולה ועל שלמים לא תפסת תמורה דתרווייהו ומש"ה הוא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים אלא דדין הוא דתמורת עולה ושלמים בעיא דניסא הואיל וכן ברקינן ליה אי אמר מהדר הוא דאהדרי בי תפוס לשון ראשון ואי אמר לתמורת שניהן דבריו קיימים והתניא הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים תרי זו תמורת עולה דברי ר"מ וחכמים אומרים תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חצית תמורת עולה ובדמי חצית תמור' שלמים ר' יוסי אומר יבדק אם אמר לכך נתכוונתי אלא שלא הייתי יכול לקרות שני השמות כאחד דבריו קיימין אם אמר משקריתי שם לראשון חזרתי וקריתי שם לשני אין דבריו האחרונים כלום ר' יוסי היינו רבנן כולה ר' יוסי קתני לה · ל"א קמ"ל דמאן חכמים היינו ר' יוסי: ד] תנן ס"א תניא אידך: ה] שלמים רבי יוסי אומר אם: ו] קריבה גליון דדעתיה להקריש קדושה דחויא להקריבה ספי מקדושה דאולא למיתה גליון: ז] קריבה ותימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים ועושה תמורה ותמורתו כיוצא בו אמר מר קדושה ואינה קריבה מני: ח] דתימא. ס"א תמורתה תיקרב דלא הוכיר בה לא עולה ולא שלמים קמ"ל: ט] אמינא כי תאי : י] אע"ג דאמר בהאי כו' איכוין והוה ליה : יח] זו והאי דשחה ביני וביני בין שלמים לעולה עיוני קא מעיין : יב] שלמים מהדר קא מהדר ביה מתמורת עולה ור' יוסי סבר הדין גברא דאמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הוא : יג] בהכי הס"ד ומה"ד דאין דבריו האחרונים כו'· לאימלוכי הס"ד ואח"כ מה"ד ר' יוסי היינו רבנן כו' מודו הס"ד : יד] בדבריו האחרונים: טו] בהמה זו חציה: טז] בפירקא קמא אפ"ה : יז] קרבה דהויא בה ריעותא אבל תמורה דלית בה ריעותא תיקרב קמ"ל דלא,דמאי שנא איהי דלא קריבה: יח] חיילי אלא טעמא דר"מ בתמורה : יט] בר יוסף : כ] תיבת או נמחק :

נוש
דינו של
ר' יוחנן
וג' מסקנות
שמסיקין ממנו
(בע"א ב')
בדינן בהמה
זו א'
וג' אם
הקדיש
וחצה
חציה
והקדישה

ש"מ

הגהות הב"ח (א) גמ' ורבי יוסי קסבר אי אמינא תמורת : (ב) שם קמ"ל (ק"ר) תו"מ ונ"ב גי' רש"י וסתיא : (ג) רש"י ד"ה ור' יוסי וכו' ושלמים כו' כלומר ור' יוסי וכו' נסכי הס"ד ואח"כ מ"ה דברי ר"מ דאין דבריו האחרונים כלום דודאי לא מני לאימלוכי הס"ד ואח"כ מ"ה ר' יוסי וכו' מודו הס"ד : (ד) ד"ה בהמה וכו' כדקתני בפירקא קמא דף יא ע"ב אפ"ה בחציה : (ה) ד"ה שוין וכו' מילתא דפשיטא היא דהא ר"מ :

הגהות הגר"א [א] גמ' קמ"ל · גרש"י ל"א דר"י סבר אי לא אמינא תמורת עולה תמורת שלמים סברי סדרי הוא להדר בי והתניא כאומר תמורת עולה ושלמים דבריו קיימים תמורת עולה תמורת שלמים ס"ו תמורת שלמ' דר"מ כו' עד ה"ו תמורת עולה ת"ר :